

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Західноукраїнський національний університет
Юридичний факультет

ЗАТВЕРДЖУЮ

Т.в.о. декана юридичного факультету

«»

Валентина СЛОМА
2025 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної роботи

«»

Віктор ОСТРОВЕРХОВ
2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

з дисципліни

«ЛОГІКА ДЛЯ ЮРИСТІВ»

Ступінь вищої освіти – бакалавр

Галузь знань: 29 Міжнародні відносини

Спеціальність: 293 Міжнародне право

Освітньо-професійна програма «Міжнародне право»

Кафедра теорії права і конституціоналізму

Форма навчання	Курс	Семестр	Лекції	Практ.	ІРС	Тре-нінги	СРС	Разом	Екзамен, залік
Денна	IV	7	30	30	4	8	48	120	Іспит

Тернопіль 2025

Робоча програма складена на основі освітньо-професійної програми підготовки бакалавра галузі знань освітньо-професійної програми підготовки бакалавра галузі знань 29 Міжнародні відносини спеціальності 291 Міжнародне право, затвердженої на засіданні вченої ради ЗУНУ (протокол № 9 від 15.06.2022 р.).

Робочу програму склала доцент кафедри теорії права і конституціоналізму Ольга КОВАЛЬЧУК.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри теорії права і конституціоналізму, протокол № 1 від 26.08.2024 р.

В.о. завідувача кафедрою

проф. Наталія ЧУДИК

Гарант ОПП

доц. Людмила САВАНЕЦЬ

СТРУКТУРА РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ЛОГІКА ДЛЯ ЮРИСТІВ»

1. Опис дисципліни «Логіка для юристів»

Дисципліна – Логіка для юристів	Галузь знань, спеціальність, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS – 4	Галузь знань – 29 Міжнародне право	Нормативна дисципліна
Кількість залікових модулів: – 5	Спеціальність – 293 Міжнародне право	Рік підготовки – 4 Семестр: – 7;
Кількість змістових модулів – 3	Ступінь вищої освіти – бакалавр	Лекції – 30 год.; Практичні роботи – 30 год.;
Загальна кількість годин: – 120		Самостійна робота – 48 год.; Індивідуальна робота – 3 Тренінг – 8 год.
Тижневих годин – 9 з них аудиторних – 4 год.		Вид підсумкового контролю – іспит

2. Мета і завдання дисципліни «Логіка для юристів»

2.1. Мета вивчення дисципліни. Мета курсу «Логіка для юристів» – навчити студентів мислити критично, використовувати інструменти аналітики для аналізу конкретних ситуацій, застосовувати закони логіки для прийняття оптимальних рішень у юридичній практиці.

2.2. Завдання дисципліни «Логіка для юристів» – розвиток у студентів здатності активно та вміло осмислювати, аналізувати, ставити під сумнів, оцінювати ідеї та переконання, робити незалежні висновки про світ і про себе; розуміти взаємозв'язки у мовному контексті чи конкретній ситуації та вміти робити з них обґрунтовані висновки; розмірковувати про складні взаємозв'язки, розпізнавати закономірності, вирішувати проблеми та використовувати творчі здібності; розуміти та логічно опрацьовувати поняття та проблеми, виражені вербально чи невербально, «видобувати» та опрацьовувати інформацію, робити обґрунтовані висновки.

Предметом дисципліни є універсальні форми та закони раціонального мислення, способи і види міркувань, умови досягнення їх істинності й побудови формальних моделей цих міркувань.

2.3. Найменування та опис компетентностей, формування яких забезпечує вивчення дисципліни:

- ЗК 01. здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

2.4. Передумови для вивчення дисципліни:

- юридична деонтологія і професійна етика для юристів;
- філософія права.

2.5. Результатом вивчення дисципліни «Логіка для юристів» є:

- РН 16. формулювати висновки, розробляти рекомендації, обґрунтовувати власне бачення шляхів розв'язання проблем у сфері правотворчої, правоінтерпретаційної та правозастосовної діяльності;
- визначати переконливість аргументів у процесі оцінки заздалегідь невідомих умов та обставин.
- РН 18. Передбачати наслідки юридично значущих дій і рішень для окремих фізичних, юридичних осіб і держави.

3. Програма дисципліни «Логіка для юристів»

Змістовий модуль 1. Критичне мислення в інтелектуальній діяльності юриста

Тема 1. Критичне мислення як логічна рефлексія

Критичне мислення як предмет вивчення формальної логіки. Мислення і мова. Сутність критичного міркування. Вербальне мислення. Інтелектуальне вербальне мислення. Практичне значення критичного мислення у професійній діяльності юриста: аналіз, оцінювання, побудова та спростовування аргументів, що стосуються конкретної справи.

Тема 2. Понятійний апарат міркувань

Поняття як форма думки. Ототожнююче абстрагування і ототожнюючо-розрізняюче абстрагування. Мовні засоби вираження поняття. Зміст поняття. Предмет як форма вираження ознак предмета. Типологія ознак предмета. Обсяг поняття. Множина і обсяг поняття. Види понять. Логічні відношення між поняттями. Обмеження і узагальнення понять. Подія поняття як логічна операція. Поділ цілого на частини та класифікація. Опис, характеристика, порівняння, розрізнення екстенсивне визначення. Значимість логічного аналізу понять для теоретичної і практичної діяльності фахівців правової сфери.

Тема 3. Судження як форма мислення

Загальна характеристика суджень. Судження речення і висловлювання. Розповідні, спонукальні, питальні речення та їх логічний зміст. Види суджень. Прості і складні судження.

Структура простого судження. Види простих суджень: атрибутивні, екзистенційні і релятивні. Судження з простими і складними предикатами.

Категоричні судження та їх види. Виділяючі та виключаючі висловлювання. Розподіл термінів у судженнях. Логічні відношення між категоричними судженнями. Заперечення категоричного судження, тлумачення атрибутивних суджень мовою логіки предикатів. Судження з відношенням. Запис суджень з відношеннями мовою логіки предикатів.

Тема 4. Критичний аналіз юридичних текстів

Розпізнавання, уточнюючі запитання, довідкові запитання, організація інформації, висновки щодо поглядів, висновки щодо інформації, висновки щодо ставлення, застосування нових контекстів, дослідження принципів та аналогій, аналіз додаткових доказів, визначення основної мети та основних питань.

Стратегії розв'язання тестових завдання з критичного аналізу текстів: прогнозування, стратегія активного читання.

Змістовий модуль 2. Аналітичне мислення у вирішенні юридичних завдань

Тема 5. Особливості символічної логіки

Символічна логіка як об'єднання різноманітних логічних теорій (систем знання). Абстрагування від конкретного змісту думок при дослідженні форм і законів мислення. Штучна (формалізована) мова для зображення структури мислення. Міркування та розсуд як необхідний перехід від одних висловлювань до інших. Вираження форм мислення (поняття, висловлювання, умовиводи) і взаємозв'язків між формами мислення за допомогою формалізованої мови.

Функціонально-істинні взаємозв'язки між висловлюваннями, принципи і правила формалізації. «Істинне» та «хибне». Абстрагування від природного процесу мислення. Інтерпретація (тлумачення, пояснення) формально-логічної теорії (системи знання).

Тема 6. Аналітичні методи виявлення закономірностей на основі фактичних даних

Аналіз якісної та кількісної інформації. Дедуктивне міркування. Розпізнавання логічно еквівалентних тверджень. Встановлення істинності чи хибності згідно чинних умов, фактів чи правил. Розбиття завдання на підзавдання. Критичний аналіз різних частин вирішуваної проблеми. Виявлення причин і наслідків, подібностей та відмінностей, тенденцій, асоціацій між об'єктами, відношень між частинами, послідовностей подій. Вирішення складних проблем, етапів процесу, складання схем взаємозв'язків між об'єктами.

Тема 7. Засоби аналітики у вирішенні юридичних проблем

Вибір оптимальної стратегії. Формування логічного висновку. Розпізнавання образів. Виділення тенденції. Встановлення істинності на основі фактів і правил.

Аналіз та обґрунтування юридичних положень, статутів, кодексів, постанов, актів, що розглядають набір конкретних обставин і правил, та визначення правових варіантів сценарію дій, що стосуються конкретної справи. Визначення взаємозв'язків у мовному контексті чи конкретній ситуації. Формування обґрунтованих висновків на основі виявлених взаємозв'язків. Вибір оптимальних рішень з урахуванням нормативних актів, умов договору або фактів судової справи згідно з чинним законодавством.

Змістовий модуль 3. Логічне мислення як фундаментальна частина закону

Тема 8. Критичний аналіз умовиводів

Загальна характеристика умовиводу. Склад і структура умовиводу. Дедуктивні та індуктивні умовиводи. Загальна типологія умовиводів. Відношення логічного слідування. Висновки логіки висловлювань. Обґрунтування правил висновку логіки висловлювань. Умовиводи логіки висловлювань у традиційній логіці. Висновки із категоричних висловлювань. Безпосередні умовиводи (обернення; перетворення; протиставлення). Метод аналітичних таблиць. Недедуктивні умовиводи. Повна індукція. Аналогія.

Тема 9. Оцінка аргументативного дискурсу

Поняття про аргументацію. Типи аргументацій. Аргументація як обґрунтування конкретного положення на підставі використання інших положень. Структура аргументації: теза, аргументи, демонстрація. Аргументація і демонстративні міркування. Дедуктивні міркування. Міркування за аналогією. Співвідношення понять «доведення» і «аргументація», «спростування» і «критика». Види аргументації. Доказова та недоказова аргументація. Пряма та непряма аргументація. Комунікативно-прагматичний контекст аргументації. Аргументація як особливий вид комунікації.

Поняття про критику. Спростування як окремий випадок критики. Види критики. Критика тези. Критика аргументів. Критика демонстрації. Правила та помилки аргументації і критики. Правила щодо тези. Правила щодо аргументів. Правила щодо демонстрації.

Тема 10. Особливості правової комунікації

Сутність комунікації та її роль у юридичній діяльності. Діалог як найбільш універсальна форма спілкування людей та логіко-комунікаційний процес. Основні види діалогу за характером ведення. Види діалогу в залежності від мети: дидактичний, пошуковий, діалог у процесі аналізу та підготовки рішень. Запитання як різновид імперативу. Види запитань. Функції запитання: пізнавальна та комунікативна. Правила формування запитань. Відповіді та їх види.

4. Структура залікового кредиту дисципліни «Логіка для юристів»

	Кількість годин					
	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Тренінг	ІРС	Контрольні заходи
Змістовий модуль 1. Критичне мислення в інтелектуальній діяльності юриста						
Тема 1. Критичне мислення як логічна рефлексія	2	2	5	2	1	Поточне опитування, тестування
Тема 2. Понятійний апарат міркувань	2	2	5			
Тема 3. Судження як форма мислення	2	2	5			

	Кількість годин					
	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Тренінг	ІРС	Контрольні заходи
Тема 4. Критичний аналіз юридичних текстів	4	4	5			тести, запитання
Змістовий модуль 2. Аналітичне мислення у вирішенні юридичних завдань						
Тема 5. Особливості символічної логіки	2	2	5		1	тести, запитання, ситуативні завдання
Тема 6. Аналітичні методи виявлення закономірностей на основі фактичних даних	4	4	5			
Тема 7. Засоби аналітики у вирішенні юридичних проблем	4	4	5			
Змістовий модуль 3. Логічне мислення як фундаментальна частина закону						
Тема 8. Критичний аналіз умовиводів	4	4	5		1	тести, запитання, ситуативні завдання
Тема 9. Оцінка аргументативного дискурсу	4	4	4			
Тема 10. Особливості правової комунікації	2	2	4			
Разом:	30	30	48	8	3	

5. Тематика практичних занять

Практичне заняття №1

Тема: Критичне мислення як логічна рефлексія

Мета: формування у студентів поняття про логіку як науку про міркування; умінь та навичок логічного міркування та формулювання умовивід.

Питання для обговорення:

1. Критичне мислення як предмет вивчення формальної логіки.
2. Мислення і мова.
3. Сутність критичного мислення.
4. Вербальне мислення.
5. Аналіз, оцінювання, побудова та спростовування аргументів

Практичне заняття №2

Тема: Понятійний апарат міркувань

Мета: формування у студентів умінь та навичок проводити логічний аналіз понять та суджень у правовій сфері.

Питання для обговорення:

1. Поняття як форма думки.
2. Мовні засоби вираження поняття.
3. Предмет як форма вираження ознак предмета.
4. Логічні відношення між поняттями.
5. Опис, характеристика, порівняння, розрізнення екстенсивне визначення.

Практичне заняття №3

Тема: Судження як форма мислення

Мета: формування у студентів умінь та навичок проводити розподіл термінів у судженнях; будувати логічні відношення між категоричними судженнями, заперечення категоричного судження, тлумачити атрибутивні судження мовою логіки.

Питання для обговорення:

1. Види суджень.
2. Категоричні судження та їх види.
3. Логічні відношення між категоричними судженнями.
4. Утворення складних суджень з простих за допомогою логічних зв'язків.
5. Умови істинності складних суджень.

Практичне заняття №4

Тема: *Критичний аналіз юридичних текстів*

Мета: формування у студентів умінь та навичок робити проводити критичний аналіз юридичних текстів.

Питання для обговорення:

1. Стратегії розв'язання тестових завдання з критичного аналізу текстів.
2. Розпізнавання, уточнюючі запитання, довідкові запитання.
3. Висновки щодо поглядів, висновки щодо інформації, висновки щодо ставлення.
4. Дослідження принципів та аналогій.
5. Аналіз додаткових доказів.

Практичне заняття №5

Тема: *Особливості символічної логіки*

Мета: формування у студентів умінь та навичок формулювати та аналізувати міркування.

Питання для обговорення:

1. Символічна логіка як об'єднання різноманітних логічних теорій.
2. Абстрагування від конкретного змісту думок при дослідженні форм і законів мислення.
3. Міркування та розсуди.
4. Поняття, висловлювання, умовиводи.

Практичне заняття №6

Тема: *Аналітичні методи виявлення закономірностей на основі фактичних даних*

Мета: формування у студентів умінь та навичок використовувати аналітичні методи для встановлення взаємозв'язків і закономірностей.

Питання для обговорення:

1. Дедуктивне міркування.
2. Розпізнавання логічно еквівалентних тверджень.
3. Встановлення істинності чи хибності згідно чинних умов, фактів чи правил.
4. Виявлення причин і наслідків, схожості та відмінностей, тенденцій, асоціацій між об'єктами, відношень між частинами, послідовностей подій.

Практичне заняття №7

Тема: *Засоби аналітики у вирішенні юридичних проблем*

Мета: формування у студентів умінь та навичок використовувати засоби аналітики для вирішення юридичних завдань.

Питання для обговорення:

1. Розміщення елементів послідовності відповідно до заданих умов.
2. Перестановка елементів послідовності відповідно до заданих умов.
3. Групування об'єктів згідно чинних умов, фактів чи правил.
4. Застосування логічних ігор до вирішення аналітичних завдань юридичного спрямування.
5. Прийняття раціональних рішень при вирішенні юридичних проблем.

Практичне заняття №8

Тема: *Критичний аналіз умовиводів*

Мета: формування у студентів умінь та навичок робити логічні висновки із категоричних висловлювань.

Питання для обговорення:

1. Загальна характеристика умовиводу.
2. Обґрунтування правил висновку логіки висловлювань.

3. Безпосередні умовиводи: обернення; перетворення; протиставлення.
4. Недедуктивні умовиводи.
5. Аналогія.

Практичне заняття №9

Тема: *Оцінка аргументативного дискурсу*

Мета: формування у студентів умінь та навичок наводити, аналізувати, доводити, заперечувати, критикувати та спростовувати аргументи у правовому дискусії.

Питання для обговорення:

1. Аргументація як обґрунтування конкретного положення на підставі використання інших положень.
2. Дедуктивні міркування.
3. Доказова та недоказова аргументація.
4. Аргументація як особливий вид комунікації.
5. Критика аргументів.

Практичне заняття №10

Тема: *Особливості правової комунікації*

Мета: формування у студентів умінь та навичок вести діалог, формулювати запитання та відповіді на запитання.

Питання для обговорення:

1. Сутність комунікації та її роль у суспільстві.
2. Діалог як найбільш універсальна форма спілкування людей та логіко-комунікаційний процес.
3. Дидактичний та пошуковий діалоги, діалог у процесі аналізу та підготовки рішень.
4. Запитання як різновид імперативу.
5. Відповіді та їх види.

6. Тренінг

Тренінг є незамінним елементом системи навчання. Це навчання, що опирається на досвід людини, а також допускає, що присутні на тренінгу студенти, окрім отримання нових знань, мають можливість відразу використати їх на практиці, виробляючи нові навички.

Мета тренінгу: Розвинути логічне мислення та аналітичні навички студентів, необхідні для ефективної правової аргументації та прийняття обґрунтованих рішень у юридичній практиці.

Завдання тренінгу

Студенти виконують завдання відповідно до індивідуального кейсу та оформлюють результати виконання у вигляді звіту, за варіантом:

1. Вирішення ситуацій на розуміння основних принципів логіки та їх застосування в юридичній сфері.
2. Аналіз правових ситуацій.
3. Формулювання логічно правильних аргументів та виявлення логічних помилок.
4. Застосування логічних методів при інтерпретації законів та юридичних документів.
5. Логічне структурування юридичної інформації.

Порядок проведення і тематика тренінгу:

1. Визначення та класифікація понять у правовому мисленні.
2. Формування та перевірка гіпотез.
3. Виявлення логічних протиріч у законодавстві.
4. Розбір реальних юридичних справ.
5. Побудова логічно обґрунтованих рішень.
6. Презентація і обговорення групових проєктів.
7. Демонстрація набутих навичок на прикладі конкретних юридичних завдань.

Тематика тренінгових завдань:

1. Виявлення логічних помилок у визначеннях юридичних термінів.
2. Формулювання коректних визначень правових понять.
3. Створення логічних схем класифікації злочинів, договорів, прав людини тощо.
4. Виявлення логічних помилок у існуючих класифікаціях.
5. Виявлення логічних протиріч у текстах законів.
6. Вправи на логічне тлумачення правових норм.
7. Конструювання логічно правильних аргументів для захисту певної правової позиції.
8. Аналіз та спростування хибних аргументів у судових рішеннях.
9. Побудова ланцюжків логічних умовиводів на основі доказів.
10. Виявлення логічних помилок у обвинувальних актах.
11. Встановлення логічного зв'язку між діями та їх наслідками в цивільно-правових спорах.
12. Вправи на виявлення логічних помилок при встановленні причинності.
13. Розробка логічних схем для аналізу юридичних кейсів.
14. Аналіз логічних помилок у судовій практиці.
15. Виявлення типових логічних помилок у судових рішеннях.
16. Вправи на коректне застосування аналогії закону та аналогії права.
17. Побудова логічних моделей для передбачення наслідків прийняття певних законів.

7. Самостійна робота

виконується у вигляді наскрізного комплексного завдання та оформлюється у вигляді звіту:

1. Аналіз судових рішень. Оберіть реальне судове рішення та проаналізуйте його на предмет логічної структури аргументації. Виявіть основні тези, аргументи та логічні зв'язки між ними.
2. Створення логічної карти закону. Оберіть один розділ будь-якого закону та створіть його логічну карту, відображаючи взаємозв'язки між різними статтями та поняттями.
3. Аналіз логічних помилок у юридичних документах. Знайдіть приклади логічних помилок у реальних юридичних документах (договорах, позовних заявах, нормативних актах). Опишіть кожну помилку та запропонуйте логічно коректний варіант.
4. Розробка системи класифікації. Розробіть логічно обґрунтовану систему класифікації для певної галузі права (наприклад, види договорів у цивільному праві або типи злочинів у кримінальному).
5. Логічний аналіз юридичних визначень. Проаналізуйте 5-7 визначень юридичних термінів з різних галузей права. Оцініть їх з точки зору логічної коректності та запропонуйте покращення, якщо потрібно.
6. Побудова аргументації у модельній справі. На основі наданого гіпотетичного юридичного кейсу побудуйте логічно структуровану аргументацію для захисту певної правової позиції.
7. Аналіз причинно-наслідкових зв'язків. Оберіть резонансну юридичну справу та проаналізуйте логіку встановлення причинно-наслідкових зв'язків у ній. Виявіть можливі логічні прогалини.
8. Логічне прогнозування наслідків законопроекту. Оберіть актуальний законопроект та розробіть логічну модель можливих наслідків його прийняття, враховуючи різні сценарії.
9. Порівняльний аналіз правових концепцій. Оберіть дві схожі, але різні правові концепції (наприклад, «умисел» і «необережність») та проведіть їх логічний порівняльний аналіз, виявляючи спільні та відмінні логічні характеристики.

10. Розробка алгоритму прийняття юридичного рішення. Створіть логічний алгоритм прийняття рішення для конкретної юридичної ситуації (наприклад, кваліфікація злочину або визначення підсудності справи).
11. Аналіз етичних дилем у юриспруденції. Оберіть етичну дилему, з якою може зіткнутися юрист, та проведіть її логічний аналіз, розглядаючи аргументи «за» і «проти» різних варіантів рішення.
12. Створення логічної схеми доказування. На основі наданих фактів створіть логічну схему доказування вини або невинуватості в кримінальній справі, показуючи зв'язки між доказами та висновками.

8. Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

У процесі вивчення дисципліни «Логіка для юристів» використовуються наступні засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання:

- стандартизовані тести;
- поточне опитування;
- оцінювання виконання ситуаційних завдань;
- залікове модульне тестування та опитування;
- оцінювання результатів виконання тренінгових завдань;
- оцінювання результатів виконання самостійної роботи;
- модульні роботи;
- екзамен;
- інші види індивідуальних та групових завдань.

9. Критерії, форми поточного та підсумкового контролю

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни «Логіка для юристів» визначається як середньозважена величина, в залежності від питомої ваги кожної складової залікового кредиту:

Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3	Модуль 4	Модуль 5
10%	10%	10%	10%	5%	15%	40%
Поточне оцінювання	Модульний контроль 1	Поточне оцінювання	Модульний контроль 2	Тренінг	Самостійна робота	Іспит
Загальна оцінка є середнім арифметичним усіх оцінок, отриманих на практичних заняттях (практичні 1-6)	1. Аналіз висловлювань – 30 б. 2. Порівняння текстів – 30 б. 3. Аналітичне завдання – 40 б. (теми 1-6)	Загальна оцінка є середнім арифметичним усіх оцінок, отриманих на практичних заняттях (практичні 7-12)	1. Аналіз умовиводів – 30 б. 2. Аналіз проблеми – 30 б. 3. Аналітичне завдання – 40 б. (теми 7-10)	Загальна оцінка: сума балів за всіма критеріями виконання завдання	Загальна оцінка: сума балів за всіма критеріями виконання завдання	Тестові завдання: 1. Критичне мислення (12 запитань) – 40 балів 2. Аналітичне мислення (9 тестів) – 30 балів. 3. Логічне мислення (9 тестів) – 30 балів

Поточне оцінювання

90–100 балів – студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом з логіки та критичного мислення, вільно самостійно та аргументовано викладає логічні закони та принципи, демонструє глибоке розуміння понятійного апарату логіки, вміло застосовує логічні операції до юридичних ситуацій, здійснює критичний аналіз правових текстів на високому рівні.

75–89 балів – студент достатньо повно володіє основами логічного мислення та критичного аналізу, розуміє структуру суджень та умовиводів, але при аналізі складних логічних конструкцій або юридичних текстів не вистачає достатньої глибини аргументації, допускаються окремі несуттєві неточності в застосуванні логічних правил.

65–74 бали – студент в цілому володіє базовими поняттями логіки (поняття, судження, умовиводи), може виконувати прості логічні операції, але без глибокого аналізу та обґрунтування, недостатньо впевнено застосовує принципи критичного мислення до правових проблем, допускає окремі суттєві помилки в логічних побудовах.

60–64 бали – студент не в повному обсязі володіє основами логіки, фрагментарно розуміє логічні форми мислення, має труднощі з аналізом юридичних текстів та побудовою правильних умовиводів, недостатньо розкриває сутність критичного мислення в правовій сфері.

1–59 балів – студент не володіє основами логічного мислення, не розуміє структуру логічних форм, не може здійснювати критичний аналіз текстів та аргументів, не засвоїв понятійний апарат дисципліни.

Підсумкова оцінка за поточне оцінювання кожного модуля визначається як середнє арифметичне оцінок, отриманих під час практичних занять в межах кожного модуля.

Модульний контроль 1 (практичні заняття 1-6)

1. Аналіз висловлювань: 10 тестових питань з вибором правильної відповіді, максимально 30 балів

За правильну відповідь на кожен тест студент може отримувати 3 бали.

27–30 балів – студент безпомилково визначає види суджень, правильно встановлює логічні відношення між категоричними судженнями, вміло аналізує структуру складних суджень, точно визначає умови їх істинності.

22–26 балів – студент правильно визначає основні види суджень, розуміє логічні відношення між ними, але допускає незначні помилки при аналізі складних логічних конструкцій.

18–21 бал – студент має базові знання про структуру суджень, але недостатньо впевнено визначає їх види та логічні відношення, допускає помилки при роботі зі складними судженнями.

15–17 балів – студент слабо орієнтується в класифікації суджень, має значні труднощі з визначенням логічних відношень між ними.

0–14 балів – студент не володіє знаннями про структуру та види суджень, не може провести їх логічний аналіз.

2. Порівняння текстів: 10 тестових питань з вибором правильної відповіді, максимально 30 балів

За правильну відповідь на кожен тест студент може отримати 3 бали.

27–30 балів – студент демонструє високий рівень критичного аналізу юридичних текстів, вміло виявляє логічні помилки та суперечності, правильно формулює уточнюючі запитання, робить обґрунтовані висновки щодо аргументації.

22–26 балів – студент проводить критичний аналіз текстів, розпізнає основні логічні структури, але іноді недостатньо глибоко аналізує аргументацію або допускає незначні помилки в інтерпретації.

18–21 бал – студент може проводити базовий аналіз текстів, але недостатньо систематично застосовує принципи критичного мислення, має труднощі з виявленням прихованих передумов.

15–17 балів – студент слабо володіє методами критичного аналізу, поверхово аналізує тексти, не може виявити основні логічні проблеми.

0–14 балів – студент не може провести критичний аналіз тексту, не розуміє принципів логічного аналізу аргументації.

3. Аналітичне завдання: 10 тестових питань з вибором правильної відповіді, максимально 40 балів

За правильну відповідь на кожен тест студент може отримати 4 бали.

30–40 балів – у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, правильно виконує аналітичне завдання і інтерпретує отримані результати, демонструє самостійність виконання, застосовує логічні принципи для розв'язання практичних завдань у юридичній сфері.

20–29 балів – у достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, правильно виконує аналітичне завдання, але на додаткові контрольні запитання відсутня повна відповідь, допускає несуттєві неточності та фрагментарно (без аргументації) інтерпретує отримані результати, демонструє самостійність виконання.

10–19 балів – не в повному обсязі володіє матеріалом, фрагментарно виконує аналітичне завдання, допускає суттєві неточності, поверхнево його викладає, недостатньо розкриває зміст поставлених питань.

1–9 балів – слабо володіє матеріалом, виконує завдання з значними помилками, демонструє поверхнєве розуміння логічних принципів.

0 балів – не може виконати аналітичне завдання, не володіє необхідними знаннями.

Модульний контроль та поточне оцінювання проводяться у вигляді тестів з відкритими відповідями. Загальна оцінка за модуль розраховується як середнє арифметичне всіх отриманих оцінок

Тренінг

1. Активність під час тренінгу (30 балів)

Участь у дискусіях (10 балів):

9–10 балів – активно та змістовно бере участь у всіх дискусіях, висловлює обґрунтовані думки, демонструє глибоке розуміння логічних принципів, ініціює конструктивні обговорення;

7–8 балів – регулярно бере участь у дискусіях, висловлює власні думки, але не завжди достатньо обґрунтовано, загалом демонструє хороше розуміння матеріалу;

5–6 балів – епізодично бере участь у дискусіях, висловлювання поверхові, недостатньо аргументовані;

3–4 бали – рідко долучається до обговорень, висловлювання фрагментарні та неточні;

0–2 бали – не бере участі у дискусіях або участь формальна.

Вирішення практичних завдань (15 балів):

14–15 балів – успішно вирішує всі практичні завдання, демонструє досконале володіння методами логічного аналізу, застосовує творчі підходи;

11–13 балів – правильно вирішує більшість завдань, володіє основними методами логічного аналізу, але допускає незначні помилки;

8–10 балів – вирішує базові завдання, має труднощі зі складними логічними конструкціями;

5–7 балів – може вирішити лише найпростіші завдання, допускає суттєві помилки;

0–4 бали – не справляється з практичними завданнями.

Постановка змістовних запитань (5 балів):

5 балів – ставить глибокі, аналітичні запитання, що сприяють кращому розумінню матеріалу;

4 бали – ставить релевантні запитання, що демонструють зацікавленість та розуміння;

3 бали – ставить базові запитання для з'ясування незрозумілого;

1–2 бали – запитання поверхові або не стосуються теми.

0 балів – не ставить запитань.

2. Виконання індивідуальних завдань (40 балів)

Правильність логічних побудов (15 балів):

14–15 балів – безпомилково будує логічні конструкції, правильно застосовує всі логічні правила та принципи;

11–13 балів – в основному правильно будує логічні схеми, допускає незначні технічні помилки;

8–10 балів – розуміє основи логічних побудов, але допускає помилки в складних випадках;

5–7 балів – слабо володіє технікою логічних побудов, допускає суттєві помилки;

0–4 бали – не може правильно побудувати логічні конструкції.

Глибина аналізу (15 балів):

14–15 балів – проводить всебічний, багатоаспектний аналіз, виявляє приховані зв'язки та закономірності;

11–13 балів – аналіз достатньо глибокий, але може не охоплювати всі важливі аспекти;

8–10 балів – проводить поверхневий аналіз, розглядає основні, очевидні моменти;

5–7 балів – аналіз фрагментарний, неповний;

0–4 бали – аналіз відсутній або неправильний.

Оригінальність підходу (10 балів):

9–10 балів – демонструє творчий, нестандартний підхід, знаходить оригінальні рішення;

7–8 балів – іноді проявляє творчість, але переважно використовує стандартні підходи;

5–6 балів – використовує лише типові, шаблонні підходи;

3–4 бали – підхід стереотипний, без елементів творчості;

0–2 бали – відсутність самостійного підходу.

3. Групова робота (20 балів)

Внесок у роботу групи (10 балів):

9–10 балів – активно сприяє досягненню групових цілей, ініціює ідеї, координує роботу команди;

7–8 балів – конструктивно працює в команді, робить значний внесок у спільну роботу

5–6 балів – бере участь у груповій роботі, але внесок обмежений;

3–4 бали – пасивно бере участь у груповій роботі;

0–2 бали – не сприяє груповій роботі.

Якість презентації результатів (10 балів):

9–10 балів – презентація чітка, логічно структурована, переконлива, з використанням відповідних візуальних засобів;

7–8 балів – презентація зрозуміла та організована, але може не вистачати деяких елементів;

5–6 балів – презентація базова, містить основну інформацію, але недостатньо структурована;

3–4 бали – презентація неорганізована, важко сприймається;

0–2 бали – презентація відсутня або неадекватна.

4. Підсумковий тест (10 балів)

Тест на перевірку засвоєння ключових концепцій:

9–10 балів – правильні відповіді на 90-100% питань, демонструє повне розуміння ключових концепцій логіки;

7–8 балів – правильні відповіді на 75-89% питань, добре розуміє основні принципи;

5–6 балів – правильні відповіді на 60-74% питань, базове розуміння матеріалу;

3–4 бали – правильні відповіді на 50-59% питань, фрагментарне розуміння;

0–2 бали – правильні відповіді менше ніж на 50% питань.

Підсумкова оцінка розраховується як сума балів за всіма компонентами:

– активність під час тренінгу: 30 балів (30%);

– виконання індивідуальних завдань: 40 балів (40%);

– групова робота: 20 балів (20%);

– підсумковий тест: 10 балів (10%).

90–100 балів – студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом з логіки та критичного мислення, вільно самостійно та аргументовано його використовує під час виконання завдань тренінгу, демонструє глибоке розуміння логічних принципів у правовій сфері, виявляє творчий підхід до вирішення юридичних кейсів, активно застосовує інноваційні методи логічного аналізу.

75–89 балів – студент достатньо повно володіє основами логічного мислення та критичного аналізу, ефективно використовує набуті знання при виконанні тренінгових завдань,

але при розв'язанні окремих складних завдань не вистачає достатньої глибини аналізу та аргументації, допускаються окремі несуттєві неточності у застосуванні логічних методів, загалом виявляє творчий підхід до виконання завдань.

65–74 бали – студент в цілому володіє навчальним матеріалом та загалом використовує логічні принципи при виконанні тренінгових завдань, може вирішувати базові завдання з логічного аналізу правових ситуацій, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому суттєві неточності в логічних побудовах, в окремих моментах виявляє творчий підхід до виконання завдань.

60–64 бали – студент не в повному обсязі володіє основами логіки, фрагментарно (без достатньої аргументації та обґрунтування) застосовує логічні методи, недостатньо розкриває зміст тренінгових завдань, має труднощі з аналізом юридичних кейсів, допускаючи при цьому суттєві неточності в логічному мисленні, не виявляє творчого підходу до виконання завдань.

1–59 балів – студент не володіє навчальним матеріалом з логіки, не може застосувати логічні принципи до правових ситуацій, не розкриває зміст тренінгових завдань, не бере активної участі у колективних завданнях під час проведення тренінгу, не демонструє навичок критичного мислення.

Самостійна робота

90–100 балів – зміст самостійної роботи повністю відповідає встановленим вимогам, містить елементи самостійного дослідження логічних аспектів правових явищ, свідчить про високий рівень опанування логічних принципів та їх практичного застосування у юридичній сфері, студент демонструє глибоке розуміння взаємозв'язку між логікою та правом, на високому рівні виявляє творчий підхід до аналізу правових ситуацій та побудови логічних конструкцій, мета сформульована чітко та конкретно, методологія описана професійно з обґрунтуванням доцільності використання логічних методів, аналіз проведений всебічно з оригінальними спостереженнями, висновки глибокі та обґрунтовані з практичними рекомендаціями.

75–89 балів – зміст самостійної роботи в основному відповідає встановленим вимогам, можуть бути несуттєві недопрацювання за окремими завданнями логічного аналізу, свідчить про належний рівень опанування логічних методів та їх застосування в правовій практиці, студент розуміє основні принципи логічного мислення у юриспруденції, належно виявляє творчий підхід до виконання аналітичних завдань, мета сформульована достатньо чітко, методологія описана з включенням основних логічних методів, аналіз проведений на достатньому рівні з використанням логічних принципів, висновки обґрунтовані та логічно пов'язані з дослідженням.

60–74 бали – поставлені завдання з логічного аналізу правових ситуацій виконані на недостатньому рівні, наведені логічні побудови та аналітичні напрацювання є загальними і слабо обґрунтованими, свідчать про недостатній рівень опанування методів критичного мислення та логічного аналізу, студент припускається значних помилок у застосуванні логічних принципів до юридичних завдань, в окремих моментах виявляє творчий підхід до виконання завдань, мета сформульована загально та недостатньо конкретно, методологія описана поверхово без достатнього обґрунтування, аналіз проведений з використанням базових логічних підходів але недостатньо систематично, висновки загальні та недостатньо глибокі.

1–59 балів – завдання з логічного аналізу практично не виконані, відсутні власні аналітичні напрацювання та логічні побудови, грубі помилки у застосуванні логічних методів до правових ситуацій, що свідчать про низький рівень опанування основ логічного мислення та критичного аналізу, студент не виявляє творчого підходу до виконання завдань, не розуміє специфіки застосування логіки у правовій сфері, мета не сформульована або сформульована некоректно, методологія не описана або описана неправильно, аналіз відсутній або проведений некоректно, висновки відсутні або не відповідають завданню.

Компоненти оцінювання:

1. Чіткість формулювання мети завдання (20 балів);

2. Опис методології, яка використовувалася (20 балів);
3. Детальний аналіз або розв'язання завдання (20 балів);
4. Висновки та рефлексія щодо застосування логічних принципів у конкретній юридичній ситуації (40 балів).

Загальна оцінка за самостійну роботу розраховується як сума балів за всіма критеріями (максимум 100 балів).

Модульна робота, іспит – види контролю, при яких засвоєння студентом теоретичного та практичного матеріалу оцінюється від 0 до 100 балів як сума балів за виконані завдання.

Тестових завдань: 30 тестів, максимально 100 балів

1. **Критичне мислення:** 12 запитань, за правильну відповідь на кожне з яких студент може отримати 3,33 бали, максимально 40 балів. 3,33 бали – на тест надано правильну відповідь із запропонованих варіантів.

2. **Аналітичне мислення:** 9 тестів, за правильну відповідь на кожен з яких студент може отримати 3,33 бали, максимально 30 балів.

3. **Логічне мислення:** 9 тестів, за правильну відповідь на кожен з яких студент може отримати 3,33 бали, що в підсумку дає максимально 30 балів.

Загальні критерії успішності:

90-100 балів – студент продемонстрував відмінне володіння принципами критичного, аналітичного та логічного мислення.

75-89 балів – студент у достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, допустив незначні помилки.

60-74 балів – студент володіє основами логічного мислення, але демонструє фрагментарне розуміння окремих питань.

35-59 балів – студент не в повному обсязі володіє матеріалом, поверхнево розуміє принципи логічного мислення.

0-34 балів – студент не володіє необхідним рівнем знань.

Шкала оцінювання:

За шкалою університету	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90-100	відмінно	A (відмінно)
85-89	добре	B (дуже добре)
75-84		C (добре)
65-74	задовільно	D (задовільно)
60-64		E (достатньо)
35-59	незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1-34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

10. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

№ п/п	Найменування	Номер теми
1.	Мультимедійний комплекс	1-10
2.	Набір презентацій	1-10
3.	Фліпчарт	1-10

ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алексюк І. А. Логіка. К : ЦНЛ, 2025. 320 с.
2. Войтенко Д. О., Качурова С. В., Невельська-Гордєєва О. П. Логічне знання для вирішення ТЗНПК : навч. посіб. для студентів, що готуються до вступних випробувань за технологією ЗНО для вступу на другий (магістерський) рівень. В-во «Право», 2020. 202 с.
3. Войтенко Д. О., Качурова С.В., Невельська-Гордєєва О.П. Логічне знання для вирішення ТЗНПК. Харків : Право, 2023. 226 с.
4. Грекул-Ковалик Т. А., Донченко О. П. Г 801 Юридична логіка : навч. посіб. / Т. А. Грекул-Ковалик, О. П. Донченко. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2023. 240 с.
5. Зимак Ю. Посібник для підготовки до ТЗНК. В-во «Школа майбутніх магістрів», 2025. 146 с.
6. Комаха Л. Г. Логіка. К : ЦУЛ, 2023. 360 с.
7. Конверський А. Логіка : підручн. [для студентів юридичних факультетів]. ЦУЛ, 2024. 358 с.
8. Павленко Ж.О. Логіка: практикум з розв'язання тестів на загальні компетентності. Юрінком Інтер, 2024. 268 с.
9. Данильян О.Г. Логіка : підручн. Право, 2022. 220 с.
10. Ковальчук О. Я. Логіка [для студентів юридичних спеціальностей] : навчальний посібник. Тернопіль : ЗУНУ, 2021. 256 с.
11. Ковальчук О. Я. Збірник тестових завдань з курсу «Логіка». Секція «Аналітичне мислення» для студентів юридичних спеціальностей. Тернопіль : ТНЕУ, 2020. 118 с.
12. Ковальчук О. Я. Збірник тестових завдань з курсу «Логіка». Секція «Логічне мислення» для студентів юридичних спеціальностей. Тернопіль : ТНЕУ, 2021. 49 с.
13. Ковальчук О. Я. Збірник тестових завдань з курсу «Логіка». Секція «Критичне мислення» для студентів юридичних спеціальностей. Тернопіль : ЗУНУ. 2021. 51 с.
14. Ковальчук О. Я. Логіка. Абстрактне мислення [збірник тестових завдань]. Тернопіль : ЗУНУ. 2022. 46 с.
15. Ковальчук О. Я. Логічні ігри [збірник тестових завдань]. Тернопіль : ЗУНУ. 2022. 49 с.

16. Конверський А. Логіка : підручн. для студентів юридичних факультетів. К : ЦУЛ. 2020. 424 с.

17. Медовз Д. Мистецтво мислити системно. Розв'язання проблем від особистого до глобального масштабу. Харків : Vivat, 2024. 304 с.

18. Невельська-Гордєєва О. П., Гармаш Л. В. Алгоритми вирішення ТЗНК: експрес-підготовка : навч. посіб. [для вступників до магістратури на основі ступеня бакалавра]. Харків : Право, 2023. 198 с.

19. Невельська-Гордєєва О. П., Гармаш Л. В. Тест загальної навчальної компетентності. Стратегії та алгоритми розв'язання завдань ТЗНК 2024 року : навч. посіб. [для вступників до магістратури]. Харків : Право, 2025. 370 с.

20. Пономаренко М. В., Чернов Л. О. Право та ТЗНПК. Кейси. МЗПЛ Оновлений ККУ : навч. посіб. Харків : «Право». 2021. 328 с.

21. Тетарчук І. В. Логіка для юристів : навч. посіб. для підготовки до іспитів. К : ЦУЛ. 2020. 147 с.

22. Чернов Л. О. Збірник тестових завдань. Право та ТЗНК. 1000 тестів + пояснення. Методика розв'язання ТЗНК. Харків : Право, 2025. 300 с.

23. Юркевич О. М., Павленко Ж. О. Підготовка до складання ТЗНПК в завданнях та рішеннях: логічний підхід (видання третє, доповнене та перероблене) Харків : «Контраст», 2020. 312 с.

24. Матеріали та вправи для розвитку критичного мислення [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://www.mozliceum.ua/by>.

25. Психологія критичного мислення Д. Халперн [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://www.ereading.link>.

26. Kovalchuk O. et al. Decision-Making Supporting Models Concerning the Internal Security of the State. INTL Journal of Electronics Telecommunications, 2023, Vol. 69, no. 2, pp. 301–307.

27. Kovalchuk O. et al. Decision Support Model Based on the Analysis of International Security Risks and Threats. Chapter in monograph: Przetwarzanie, transmisja i bezpieczeństwo informacji. Wydawnictwo Naukowe Akademii Techniczno-Humanistycznej w Bielsku-Białej, 2022. pp. 57–70.

28. Kovalchuk O. et al. Text Mining for the Analysis of Legal Texts. Proceedings of the 12th International Conference on Advanced Computer Information Technologies (ACIT-2022), pp. 502–505.

29. Berezka K., Kovalchuk O. et al. Binary Logistic Regression Model for Support Decision Making in Criminal Justice. Folia Oeconomica Stetinensia. 2022. Vol. 22 (1), pp. 1–17.

30. Ковальчук О. Я, Банах С. В. Логіка права: стратегія кримінального профілювання. Актуальні проблеми правознавства. 2022. №3 (31). С. 169–175.

31. Bronkhorst, H., Roorda, G., Suhre, C., Goedhart, M.. Logical reasoning in formal and everyday reasoning tasks. International Journal of Science and Mathematics Education, 2020. 18(8), 1673–1694. <https://doi.org/10.1007/s10763-019-10039-8>

32. Elson Sara Beth, Hartman Robert, Beatty Adam.). Critical Analytic Thinking Skills: Do They Predict Job-Related Task Performance Above and Beyond General Intelligence? Personnel Assessment and Decisions, 2018. No 4: Iss. 1, Article 2. DOI: <https://doi.org/10.25035/pad.2018.002>.

33. How to build your critical thinking skills in 7 steps (with examples). 2021. URL: <https://asana.com/resources/critical-thinking-skills>.

34. Lee Crockett. Analytical Thinking vs Creative Thinking. 2019. URL: <https://blog.futurefocusedlearning.net/critical-thinking-vs-analytical-thinking-vs-creativethinking>.

35. Berezka K. M., Kovalchuk O. Ya. Associative Rules for modeling international security decisions in the context of the Ukrainian-Russian war. Preliminary evaluations. Folia Oeconomica. 2023. Vol. 23(2). P. 67–80.

36. Kovalchuk O., Kasianchuk M., Karpinski M., Shevchuk R. Decision-Making Supporting Models Concerning the Internal Security of the State. International Journal of Electronics and Telecommunications. 2023. Vol. 69(2). P. 301–307.

37. Kovalchuk O. Logical Paradoxes in Law Application: Formal Rationality vs Principles of Justice. Actual problems of jurisprudence. 2025. No. 2. P. 222–227.